

Diarienummer:
KFM 731-2024

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier, SOU 2024:1

Ju2024/00057

Sammanfattning

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) välkomnar ett starkare skydd för offentliganställda. Kronofogden tillstyrker de förslag som lämnas när det gäller det straffrättsliga skyddet för tjänstemän men ser behov av möjlighet att lagföra även andra former av trakasserier. När det gäller förslaget som lämnas rörande minskad exponering av offentliganställdas namn och skyddet för offentliganställdas uppgifter anser Kronofogden att förslaget som lämnas är positivt men otillräckligt.

Förslagen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för tjänstemän

Kronofogden tillstyrker betänkandets förslag om ett förstärkt straffrättsligt skydd för tjänstemän. Förslagen om uppmjukning av anknytningen till myndighetsutövning, utvidgandet av tillämpningsområdet för hot mot tjänsteman och införandet av brottet förolämpning mot tjänsteman är åtgärder som sammantaget kan förväntas göra det möjligt att straffrättsligt angripa fler av de angrepp som Kronofogden ser mot myndighetens tjänstemän i deras vardag. Straffskärpningarna som föreslås vore också en välkommen markering från lagstiftaren om hur samhället ser på dessa angrepp. Dessa förslag är Kronofogden därför mycket positiva till.

När det gäller den föreslagna förändringen av bestämmelsen i 17 kap. 2 § BrB ställer sig Kronofogden positiv till de förändringar som föreslås. Samtidigt bedömer Kronofogden att det finns problematiska typer av trakasserier i samband med myndighetsutövning som med de lagda förslagen kommer att fortsätta vara svåråtkomliga straffrättsligt, trots att de utgör ett allvarligt problem för Kronofogdens medarbetare. Det kan handla om t.ex. att någon skriver sig på en medarbetares adress eller att någon

Postadress

Box 1050
172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress

Rosenlundsgatan 8

Telefon 0771-73 73 00

www.kronofogden.se
kontakt@kronofogden.se

beställer prenumerationer eller avbeställer bokningar i en medarbetares namn. Sådana gärningar kan i teorin lagföras som förgripelse mot tjänsteman med nuvarande lagstiftning. Som anges i betänkandet tillämpas den bestämmelsen dock sällan, och det är i praktiken svårt att få den typen av trakasserier lagförda. Samtidigt som Kronofogden ser positivt på den föreslagna förändringen vill Kronofogden därför framhålla att myndigheten ser ett behov av ökade möjligheter att få även den nämnda typen av trakasserier lagförda, vilket skulle kunna åstadkommas genom att tillämpningsområdet för nya 17 kap. 2 § BrB utökas eller förtydligas.

Överväganden och förslag om minskad exponering av namn i handlingar samt skydd för offentliganställdas uppgifter

Kronofogden anser att förslaget är positivt

Kronofogden anser att förslaget om tillägg i 33 § förvaltningslagen är positivt – det är bra om myndigheter i de föreslagna fallen kan utelämna uppgifter i namn i en skriftlig underrättelse om beslut.

Kronofogden anser dock att mer långtgående förslag behövs

Kronofogden bedömer dock, liksom utredningens experter från Polismyndigheten och Skatteverket, det lagda förslaget som otillräckligt. Med hänsyn till hur stor utsattheten hos de offentliganställda visat sig vara, inte minst hos Kronofogden (se t.ex. Akavias rapport Hot, våld, trakasserier och annan otillbörlig påverkan mot medarbetare i medborgarnas tjänst 2023), anser Kronofogden liksom Skatteverket och Polismyndigheten att det behövs mer långtgående förslag när det gäller att minska exponeringen av offentliganställdas namn, och därmed utsattheten för offentliganställda.

Som Skatteverkets expert skriver är det är oerhört viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt att offentliganställda vill och vågar agera korrekt i tjänsten, utan att påverkas av rädsla. Risken för att felaktiga beslut fattas eller att nödvändiga beslut inte fattas behöver minimeras. Frågan om vem som ska vilja utföra utsatta yrkeskategoriers arbete om skyddet uppfattas som bristfälligt alternativt alltför inskränkande i det egna privatlivet är enligt Kronofogdens uppfattning också central. Som Polismyndighetens expert skriver riskerar det att undergräva rättsstatens principer när offentliganställda hindras i sin tjänsteutövning eller utövar självcensur av rädsla för våld, hot eller otillbörlig påverkan, och i förlängningen påverkas

då även förtroendet för och effektiviteten hos myndigheter. Inte minst mot bakgrund av det allvarliga läge Sverige befinner sig i är det av yttersta vikt att staten ger ett tillräckligt skydd till de som arbetar i allmänhetens tjänst.

Möjligheterna till insyn i myndigheternas verksamhet är självfallet samtidigt mycket viktig. Som Skatteverkets expert skriver är den reglering om underrättelser och dokumentation av offentliganställdas namn som gäller idag dock framtagen i en annan tid och ett annat samhällsklimat. Uppgifter om offentliganställda är numera till följd av teknikutvecklingen väldigt lättåtkomliga och lätta att sprida, och samhällsutvecklingen är sådan att utsattheten inte ser ut att minska, utan snarare öka, under en överskådlig tid. Kronofogden instämmer också med Skatteverkets expert att ingripande åtgärder för den enskilde medarbetaren som sekretessmarkering och skyddad folkbokföring inte generellt sett bör utgöra svaret på problemet med offentliganställdas utsatthet. Därtill har utvecklingen gått åt att namn inte exponeras på samma sätt som tidigare. Sett över tid har t.ex. exponeringen av medarbetares namn i handlingar minskat som en följd av möjligheten för myndigheter att använda automatiserat beslutsfattande. Det innebär att det redan idag förekommer situationer där namn på beslutsfattare inte redovisas.

Mot bakgrund av ovanstående anser Kronofogden att ytterligare möjligheter att använda annan uppgift än namn i beslut och annan dokumentation behöver införas för utsatta myndigheter med samhällsviktiga uppdrag såsom Kronofogden. Skatteverkets förslag om att knyta sådana möjligheter till regleringen om särskilda tjänstekort genom en ny bestämmelse i förvaltningslagen kan vara ett lämpligt sätt att göra detta. Enligt Kronofogden behövs det också en möjlighet att i vissa fall kunna hemlighålla en medarbetares identitetsuppgifter. Det skulle lämpligen kunna ske genom ett sådant tillägg i bestämmelserna om personaladministrativ sekretess i 39 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) som lagts som ett alternativt förslag i betänkandet (avsnitt 14.15).

Kronofogden bedömer, i likhet med Skatteverket och Polisen, att sådana mer långtgående åtgärder är motiverade vid den avvägning som behöver göras mellan å ena sidan skyddet för offentliganställda och å andra sidan den enskilda medborgarens möjligheter till insyn i myndigheters verksamhet och beslutsfattande. Även Kronofogden anser att det finns utrymme att i en demokratisk stat införa ett starkare skydd för offentliganställdas identitet samtidigt som intresset av insyn och transparens i offentlig förvaltning tillgodoses. Kronofogden håller också med Polismyndighetens expert om att

användning av tjänstenummer istället för namn i beslut eller annan dokumentation inte behöver inverka menligt på möjligheterna till kontroll.

Betänkandets förslag och överväganden i övrigt

Kronofogden har inga synpunkter på betänkandets förslag och överväganden i övrigt.

Det här beslutet har fattats av rikskronofogde Fredrik Rosengren.

Verksjurist Mikael Johansson har föredragit ärendet.

I den slutliga handläggningen har även biträdande rikskronofogde Cecilia Hegethorn Mogensen, rättschef Ulrika Lindén, verksamhetsdirektör verkställighet Mats Bengtsson, verksamhetsdirektör krav och betalning Tomas Höglund, verksamhetsdirektör överskuldsättning Kristin Alm, hr-direktör Maria Johansson, verksamhetsstödsdirektör Marie Olausson och kommunikationsdirektör Pernilla Gyllner deltagit.

Beslutet har godkänts digitalt och saknar därför underskrift.